

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wiking
 Härad: Uppland, m. f. Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken: Ålgårds m. f. Berättat av: Carl Wiking m. f.
 Uppteckningsår: 1941. Född år 1874 i Ålgårds socken.

Uppteckningen Berör gammaltida
järnålder och Malingsåttning.

Vol: 2.

Sidor: 10. — 44.

Kärtill 1. Bladteckning.

71.)

ACC. NR. M. 7618 : II.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efter slutet på d. s. k. Storhetstiden
i vår historia, låg vårt Lands eke-
nämni lamslaget; en följd av de
många krigen, som alltid barit
och blår förbannelse blod och kä-
rar i skölden. Befolkningen
måste åter söka uppjälpa sig
vanvettet kullkastat. Gudet minst
under XII. Carls oklara regering. Ett
viktigt led i denna strävan var
att i betydligt större utsträckning
än dittills göra sig tillgoda de
råvaror, som funnas inom vä-
ra Landamåren; i stort järn-
malmerna. Inom Småland
var denna industri betydlig redan
på 1600-talet, enligt påderuas ut-
sagas, men i början av 1700-talet,

12.)

ACC. N:R. M. 7618:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

närmare bestämt omkring 1790. Så
blev det fort vid våra vattenfall,
där dammar anlades. Hjulen bör-
jade snura och "Hångjärnska-
rarnas" döva dunsande hördes
milsvidt omkring. Detta fortgick
till in på 1880-talet; men då ha-
de "Storindustrien" slagit igenom.
Vad den gammaltida järn-
verkning beträffar, så måste den
för alltid nerläggas. Ty d. s. k. "Rese-
merblåsmingen" Lämna de avse-
värt mera och bättre järn. Oly-
tarken i Håhult eller Kråksnåla
socknar har varit något järn-
bruk. Men å "Flersjö" i Mads-
jö socken, Kalmar län har järn-
bruket "Flersjö" existerat sedan

13.)

ACC. N:R. M. 7618:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1725-1879. Bruket låg invid d. n. k.
Orreport-även på Råsa, som var
i helt hemman i bemälda socken.
Anläggarna av bruket varo "Lasse
Hooppestedt" "Wilhelm Fleetwood"
och "Fredrik Rathlieb," som seder-
mera blev landshövding i Kro-
nobergs-Län. Dessa m. f. m. f. upp-
gifter fick jag 1917. För jag i 7 må-
nader bottade i Brämltorps i Krist-
valla socken i Kalmar-Län. Obs!
Jag handlade min ranson mat
på Flersåp dit jag hade 4 kilo-
meter från mitt arbete. Obs!
Sär bodde då på Flersåp en
82-årig stångjärnsmed Eric
Persson, som var en god saga-
berättare med ett gott minne.

14.)

ACC. N.R. M. 7618 : 14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och han hade gamla papper
om järnbruket Flersåp, så det
håller att lita på. — Obs! Sam-
kända är, så har Sveriges sydliga-
re Landskap inga blyhärda
bergmalmer, men har sedan urti-
den ägt "järnocker", som hos oss
kallas "sjö" = 8 bergmalmer. I Kråks-
måla och även liksom i Bräckebo-
socknar ligger "Stora Kinsjö",
som genomslyses av Åstera och
i dessa ställen är opptagen väl-
digt med myrmar, som är
klöd till Flersåp Masugn.
Man hade vid den tiden stort opp-
lag av malmer vid Enstakagår-
den Leraväs i Kråksmåla socken.
Leraväs ligger invid Stora Kinsjö

15.)

ACC. N:R. M. 7618 : 15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

strand och där finnes lämningar
av någon smältan ännu det har
jag icke. Dessutom fanns den ti-
den (Enligt stångjärnsmedens
uppsaga) Mörsmålen i Kladesjö
Kristalla, Ljungby och Vistsjö-
da socknar på s. hemmab. Osk.
Bemälda store köpmann Casper
Koppensstedt var en framstående
intressant i Orrefors Järnbruk,
som byggdes något senare och
kvarstad till omkring 1889. innan
Masugnen revs. Samt känt borde
vara, så var Orrefors den tiden
ett stort Greve gods i Kelleberga
socken i Kronobergs-Län. Detta järn-
bruk hade masugn, samt stång-
järnsframman; 2. Härdar och där-

16.)

ACC. N.R. M. 7618 : 16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till en spiksmedja med hård och
kammare. Men detta bruk låg in-
vid Orrforsen ungefär där vårt
lands betydelsefullaste Glasbruk
nu ligger. Också var Gas-
per Hoppensfeldt. Sälägare och an-
läggare av "Skarus" Järnbruk i
Leiknäs socken i Kråkenberg-
län och därtill hade han en
stångjärnshammare vid nu-
varande Sävstjärnen i sam-
ma socken. Dessa senaste uppgifter
efter den 1916 döde soldaten
Carl Johan Rydahl, som dog
91 år gammal, och vi finna honom
som tagits till mycket i säs-
ner, till "Svenska kungar" som
jag lämnat till Folkminnesarkivet
i Lund.

18)
Likaså har det i Högby socken i Kalmar Län funnits Järnbruket "Fogelfors", som byggdes år 1744. men revs 1880. då där uppfördes en stor träförädlingsfabrik i vilken tillverkas berömda fäster och dörrar. likaså smickas där "hantveringsfärdiga Trähus m. m." Obs! Fäderna i södra Högby kände ej mycket till varken Fogelfors eller Skakus järnbruk. Nydan idkade intet Handel med dessa bruk. Södra och Mellersta Högby körde sina stockhol till Orrefors och Kråkmoala idkade samme handel med Flersköp. - Obs! Mått sen Fogelfors är sedan 60 år tillbaka en från Högby avskändad

18.)

ACC. N:R. M. 7618:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

socken med namnet Fågelfors socken.
Obs! I närmast följande skall
talas om huru vi opptog malmen
från sjöbottenarna. Obs! Något
norr än Stora Skissjön ligger
Elvasjön nästan lika stor. Där
upptogs mycket malmen, som sål-
des till Örrafors Maskinbruk.
I min födelseby Kråkshult i Skg-
hults socken bod en 81-årig bonde
Ludvig Jansson. Han hade tagit
upp mycket järnmalmen ur Elva-
sjön. Han var "Raka, stänger och
Malmeris" kvar i sin äga. Över-
ligen äro dom mina efter Janssons
död om jag lever efter honom, ty
dom skall då lämnas till dr.
Hofren till museet å Kalmar slott.

19.)

ACC. N:R. M. 7618 : 19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man tog opp malin både vinter
och sommar. På vintern då isen
frusit så den var "Oppe karb och
lök", började malmaupptagning. Man
sågade "vakar" i isen. Det var flera
lag, som "ta opp malin" sade kapt-
berättaren Johansson den 18/6 - 1941,
då han berättade för mig, då jag
gick till honom. Men för 35 år sen
döde bror Johan & ja, vi höllat till
på Elvarjån å vårt skrud vi
byggde oss en vanlig kolhytt i
vilken vi bodde. Men bura våra
systrar till oss mat från Smeds-
torp, där vi då bodde. Vi eldade
i hytten med torr stockved,
så det var kallt, som i en kista.
Vi bura grova hennvävda vad-

maliskläder och träskor och dubbla
par hemstickade yllestrumpor samt
läderhandskar och därunder ylle-
vantar, ty det var kallt på sjön,
så det lukt genom mäg och ben.
Samliga värnde sig med en
ruff, och det dugde nog men Bros
och jag, vi bakade opp röt mjölk
och drack den så het vi förvänt-
te och det var det bästa. Lade
sagesmannen. Vi tog och satte
rullskor av en i vakarna, så ej folk
ginga eller körde over sig till isen
äfter pick frupa till. — Verktygen
bestod av en stor "Hoopskrapa"
= (baka) almslång och plättklädd,
och var den försedd med en järn
pinne. Bakaan (eller skrapan) var

21.)

ACC. N:R. M. 7618:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fäst vid en 10. alnar lång grankång.
Med detta dan, som i östra ändan
hade handtag för 2. personer,
hopskrapades malmen på sjöbåt-
ten. Nästa verktyg var kinnlet eller
"Sällingen." dess kanter vora av rätt
grau järnplåt och den var försedd
med en "Grepe," som kunde lägga
ihull rej, då malmen skrapades
in på den sjöbåtten. Obs! Ibland
användes en mindre raka, som
först kördes ner i botten och med
den rakades en fördjupning, i
vilken "sällingen" påskstes så han
stod jämnt med sjöbotten. (Miss-
förstå inte!) Så var det mycket lätt
att inskrapa malmen, som man
hopsamlade med stora rakar. (Skrapar.)

22.)

ACC. N:R. M. 7618:22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Som sagts, så var en ledbar "Gre-
pe" i "Sällingen". T.ex. Vi bänka oss,
som i en vanlig vattenkiuk.
Så hade man en stång, som
t. ex. var liknande en stång på
våra gammaltida, Småländska
"Bruckssvinda" med dithörande
"Järngrepe" i grävsta ändan till att
haka in i Sällingens ledbara
grepe. Obs! Låt barnkarna spela in,
Så förtå mig Häglärde gatt!
Med denna stång bänktes Sälling-
en = (Malmrisset) till botten; och med
samma stång drog det upp på
isen; när man fyllt Sällingen
med malm. Så hade man en
kärva på kälkas i vilken malmen
utbändes och forslades i land i

väg körde vi våra stockar från
"Elvasjåman" över sjöns is och sålde
dem till Orrefors bruk. Våra fäder
kolade i Elvasjåman och laga-
de stockarna i s. k. "kolac" (= Kol-
lador) till isen på sjön frutrig
spark. — Obs! Kunde man laga
malin från sjöbotten om sam-
mareu? Kan de frågar Höglårde.
Obs! Viss kunde och gjorde man
det. Obs! Man byggde sig en grav
plank s. k. "Malinplatt". Sen öppnar
flera hästlast malin. Flottan fram-
drivs med stänger som fäster
i sjöbotten eller bck "stakade" man
med dessa stänger fast plattan
genom att göra ner dem i dyb, då
plattan skulle vara stilla, då

bleva stängerna pravoriska
ankar. På en sådan platta var
2. malmapptagarelag. Malmen
togs upp på plattan på samma
sätt, som på isen och med samma
verktyger. Obs! Från plattan köd-
des malmen i stora flabbua-
de, grava, båtar i land invid
farbar väg. Dessa båtar hette "Mal-
prömar" och framdrogos av 1. per-
soner med åror. Obs! Jag var 6.
år när jag tillsammans med far
och flera Bybor fick åka i den ält-
riga malmprömen över Elvarfjärn
fram och åter till ett husfärhör
i Vernatops. Det var den gången
jag fick 1. kr: av prästen för han
tyckte det var underbart att en 6-

26.)

ACC. N:R. M. 7618:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

års pojke kunde "Läsa rent i Bi-
beln"; se och läs därom b.a. i
min R. K. "Hjälubiografi"; som
finnes i Folkminnesarkivet!
Men det var både första och
sista gången jag äkte i "Malm-
prämen" som varit utsliten och
hade fjärd ut; ty man hade
vid den tiden släckt för alltid
Malmgrenen i Orrefors Järnbruk
men Stångjärnsmedjau hade
gamla lager av "Tackjärn" så
han "leus ännu i 3. år efter den ti-
den." Läste förvaltare vid Orre-
fors Järnbruk hette "Lickfeldt",
en kort, grå gubbe, som så-
des vara mycket iltken. Jag såg
gubben några gånger minnet jag.

27.)

ACC. N:R. M. 7618:27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till Grevegodset Orrefors hörde fl-
ra s. k. "Frälsögårdar". Alla dessa
gårdar voro utarrenderade till
bönder, som benämndes "Gods-
bönder". Sam betalande inget i
Rantaber till bruket; men sam
skulle å godsets stora skogar
kola och köra fram till järn-
bruket flera hundra "Lätter"
Stockhol ärligen. (En Lätter kol
12 tunnur skakat, och rågat mätt.)
Så skulle sam ha opp mal och
köra vissa foror till Bruket ä-
rligen, och därtill köra vissa
lass "Stångjärn" till Stau (Kal-
mar) ärligen. — Ränderna på
våra orfer pinga vid tiden 1860,
"16 skilling pruna för grova, foru,

28.)

ACC. N. R. M. 7618:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

spjebbria, träkol," set blev cirka 4 kr.
på Lätt, men i slutet av 1700- och
början av 1800-talet, då var det
inbet halwa detta pris. Malmen
befalles på "Skeppund" allt effer-
sam den innehåll flera eller
färre procent järn. Träksmä-
laborna körde sin maln och
sina kol till Flersjöpp bruk,
dit var längre, men mera
betalt. I Håghult körde dom
sina kol och sin maln till Ör-
refors i södra och mellersta socken-
delen, men Norra Håghult körde
sin ålder till Skehus. Ända
från "Gamla Håghult" (Nuvarande
Håghultsby) körde bönderna si-
na kol till Örrefors Malnugn.

29.)

ACC. N:R. M. 7618:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

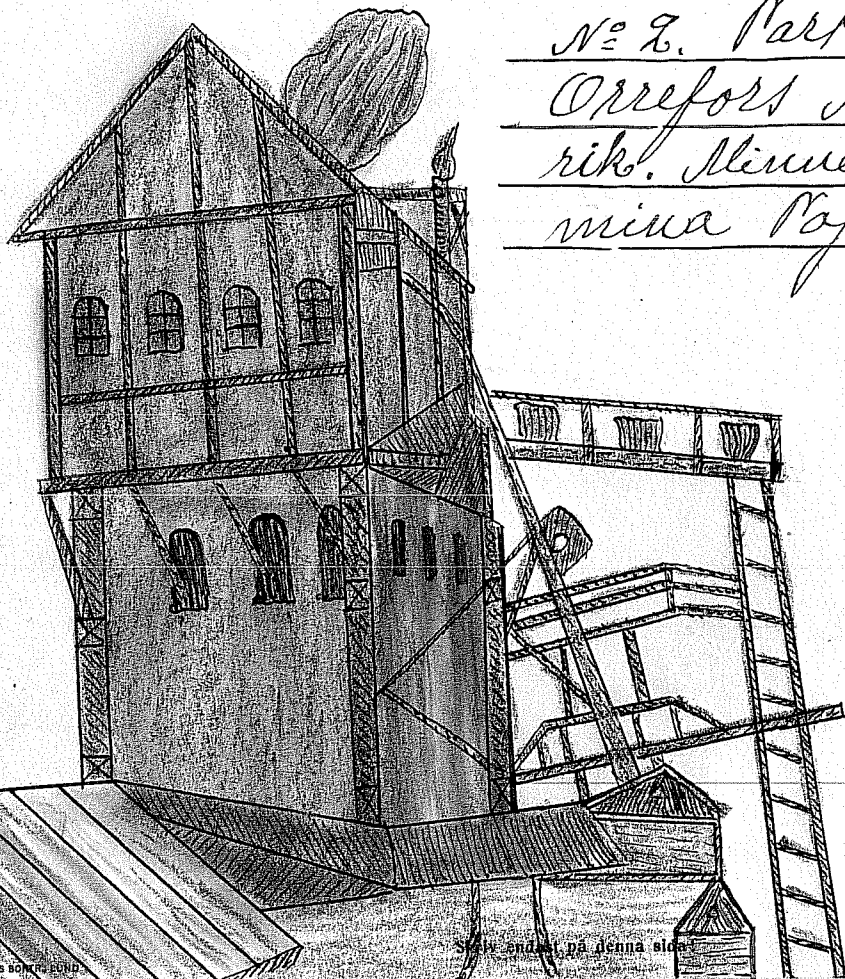
Obs! Teckning N: 2. vill på ett un-
gefär visa oss Orrefors F.d. Mat-
tegnusfabrik. Det är (vi säga på
ett ungefär.) Jag har tecknat, som
jag minnes det, som 12. års pojke från
den den tiden jag ofta körde runt
aspirerke till Mylka Köpings (Nu
stad) F.d. varande Pändsticksfabrik.
Vi "Pustade"-(kastade) då på Orrefors.
Om den spora, rädmylade Bruks-
byggningen kvarstår ännu vet
jag inte. Sam hade planerat att
"Murgrena runt hela byggnaden,
så som sammarer replet knapp-
ast väggarna för murgrenblad.
Ja, det var då det. Nu är för länge
sen Orrefors Järnbruk en saga blott.
Jag har opptecknat b.a. att Förval-

ACC. NR. 7618:29a

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wiking
 Härad: Uppvidinge, n.f. Adress: Furåkra i Kråksmåla
 Socken: Kelleberga, n.f. Berättat av: Carl Wiking n.f.
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1874 i Stghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nº 2. Parti av J. L.
Orrefors Masugnsfab-
rik. Minnesbehandling från
mina Pojkar.

30.)

ACC. N.R. M. 7618 : 30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lare Dickfeldt var argtint. Set-
tes att han på Brukskantzoret
hade en "Späbänk;" där han gav
bönderna spå om dam körtle till
bruket dåliga kol; som ej vora
skybbfria och illa kolade. Så när
sådan bonde skulle hava lek
så "Måste han först app på "Spä-
bänken" och få några drag i aktern
av en rotteng. Men han hade och
en stor ankare brännvin vid
skrivpulpeten. och där en stor "pö-
tomlare om en yumpu rynd." Vora
dam ordningssamma, så pinga
dam, jämte pengarna "Ett yumpu
brännvin ur tom-laren och en bit
ost och bröd att bita på." Gubben
var skräg; men en ordningssam

31.)

ACC. N:R. M. 7618:31.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av första rang, men straffade ofta
för hårt. Vid den tiden bodde i
Mogkultsby-(gamla Mogkult) en ung
gäbbs = Blande, som hette Elias van-
ligen kallad "Elias i Mogkult". Han
körde med sina båda hästar kol
till järnbruket. Han hade en
"ryss" = (storrys) om 18 tunnor. Men
till sista ryssen hade insett kar-
len räckt till utan Elias hade
skrapat in i ryssen ett par tun-
nor stycke bland kolen. Inspekt-
toren hade detta åt förvaltaren
och nu skulle Elias ha spä, när
han kom för att hemta lekvi-
den. Det var dagen före Julafé.
Men Elias har fick ej ens kom-
ma in på Brukskontoret, ty

39.)

ACC. N.R. M.7618:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dörren var riglad inifrån. Så gick Elias i kvällstuden efter sin hästar, körde fram till ryttardörren vid kantoret och började fodra dem där, samt satte sig i köryssen och började äta av sin medförda matsäck. Så öppnade Lickfelt dörren och sade "far hem Elias du får inga pengar för din kolskybb." Men Elias sade för jag inga pengar, så sitter jag här över jul. Jag har mäl mat & därte en kanna Brännvin må mej, så jag redler mej gott här över jul. Så sade Lickfelt: "Kom in, det är bäst du får det du ska ha, annars slipper jag dej inre."

33.)

ACC. N.R. M. 7618 : 33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Elias gick in på kontoret. men
då passade Zwickfelt på och rig-
lade dörren och tog denna gång
fram en stor "Tjurmegajuska"
(Piska vars skaft var flättat av
tjurars känslor Penis.) Så fick
Elias ett drag över ryggen. men
gäffen såg blott upp i taket och
sade; "Va då e rätta, som för-
ner på mej?" Så fick han drag
till över skuldran. Så sade E-
lias "Nu kan då va nog din lille
kräppling." sade Elias och med
ett ryck blöt han piskan från
Zwickfeldt. Sen ställde han sig med-
tan. Förvalkaren och sen rigla-
de dörren och beqvade i sin af-
fökor och sade; "Finns jag nu ba-

34)

ACC. N.R. M.7618:34

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ra min gamla kniv, så tappas
jag av de varje bladdroppe. "Lick-
feldt bladd att Yätten menade
allvarligt; men Elias sa, "Så löjli-
gast var, att jag inte haf någon
kniv i mina fickor på när. För-
valtaren började skaka i knä-
veckan, när jag sade. Lägga
på bänken & läs din rätta Bänk
för nu gäller det;" "Men vill du
befala mig för kolen & riksta-
ler utöver i väntapengar & så
2. tommlare brännvin, så ska du
slippa & bli slaktad. Ja hade
aldrig förr sett Lickfeldt så
kvickt & befala & bjuda, som
du gängen. Elias har själv som
gammal berättat detta när jag var
pojke.

35.)

ACC. NR. M. 7618:35

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Obs! Jag vänder nu åter till Flerchopp järnbruk, för att åtminstone delvis lämna detaljerade uppgifter om detta järnbruks tillvaro. Detta är mig möjligt därför att jag vid flera tillfällen fick göra uppteckningar efter den gamle stångjärnsmedens uttagar och slapper. Obs! Givet tänkte jag då på att skriva för något arkiv, men det gamla har alltid legat mig närmast, nu har både jag och arkiven myttat av de gamla samlingarna. Åren 1724-1725 byggdes Flerchopp järnbruk. Högste ledaren var då redan bemälda Caspar Hoppenstedt; jämte Wilhelm Fleckwardach

36.)

ACC. NR. M. 7618 : 36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fredrik Rathlieb, Bergmästaren
hette Gustav Lemnert. Tiden från
1725. - 1728. var H. Flervoads ensam
ägare om bruket, men tiden 1728. -
1738. skulle F. Rathlieb och Caspar
Hoppensstedt blivit delägare. På
1726. vora dom kamrad så långt
med Masugne att "Blåsning-
en kunde börja" men "alla äla
barn i början" säger ordspråket
så även i detta försök; ty Blås-
ningen misslyckades och det var
dåligt även de två följande
åren. 1727. skulle Hjulstuckan
fyll stångjernshammaren bru-
ket. Senka skada var ej så
värt svår att reparera. Liket
Tackjern hade man emellertid

37.)

ACC. NR. M. 7618 : 37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lyckats "Masa ut" (blåsa ut). Men
då inträffade något rent besyn-
nerligt. 1729. föll Masugnen
ner. Sär för kunde ingen Bläs-
ning företas på de 3 värma-
ste åren. och då tackjern-
samt måste Mångjernsmi-
det nerläggas. Man tycker att
Masugnen bort gå att repare-
ra på några månader tid,
men det krävde 3 år innan
driften kunde börja. Ingen
har sig orsaken bekant, det kan-
de vara det ofta förekom-
mande fellet Tekningbrist,
samt vållade dräjsmålet.
Så hände även ett annat miss-
öde. 1728. konstaterades att bruket

38.)

ACC. N.R. M. 7618 : 38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

under möjligen kammare
högdriftvej är det om ägde nag
vatten i ån; kraften blev för
lite för "Masugne och stång-
järnshammaren samtidigt."
Fredrik Rothlick utverkade
då att 1789 gav Bergsholagiet
sin tillåtelse att hammaren
fick flyttas ett ställe å Råås
ägor 4 prax nedanför den plats
där hammaren varit, så vatt-
net brukades först för drift
till Masugne och så strax
därpå till stångjärnshamma-
ren. Bruket's hela tillverkning
av järn tiden 1786-1784 var en-
dast 750 skeppund tackjärnjösar
och 123 skeppund stångjärn

39.)

ACC. N.R. M. 7618:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När bruket byggdes, hade Bergskoliget beviljat skattefrihet i 9 år för stångjärns hammaren, men friheten tog slut 1734. Men, som vi veta av det föregående, så hade järnillverknungen gått ut, man hade ej karunnit öpp till håluken av det från början tänkta beloppet. Men det lyckades 1735 för bergmästaren att på tiden förlängde för skattefrihet på hammaren ytterligare i 6 år och där till frihet från brandutskylder för själva arbetet. Så gick det till tiden 1738. Något så häsa. Så avgick nu företaget Wilhelm Fleetwood och dennes andel övertogs av en "Hör-

40.)

ACC. N.R. M. 7618:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göbbe", som hette Carl Luthman.
Men de 6. frikretsåren för skatten
för stångjärnshammaren laga
slut 1746. Då företog sig Bergmä-
stare Spackenström en grundlig
undersökning av Flersjöfjälls järn-
bruk året 1741. Bruket bestod då
Masmugn, stångjärnshammare
med 2. dithörande kårdar, samt
därtill en mindre manufaktur-
hammare med kård. Till alla
dessa verk i drift samtidigt
var vattenförlöpgängen i än öfve-
räcklig största delen av året.
Och! Gylga råvaror fanns på
brukets egna ägor utan måste
köpas av utanstående. Tillgång
på sjömalen var ringa, men

41.)

ACC. N.R. M. 7618:41.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

killgång på myrmalen var god,
och av god beskaffenhet. Obs! Men
så åter en annan svårighet.
Bänderna började Juska med
träkolen. Sam körde till bru-
ket köb av halvruktin ved ef-
ter "Fällos" (= Suedjeland.) Detta
vållade att "Blåsmingen" vid
maskinen gick dåligt, ty vär-
men blev för svag. Färfäll kan
att man under åren 1735-1740. måste
inköpa 150. skeppund backjärn
från andra orter. Under de se-
naste 6. frihetsåren hade bru-
ket gått med förtur på "1240.
daler silvermynt", viske den gamle
stångjärnmedens papper. Obs!
1743. lyfte bruket ägare i det att

49.)

ACC. N.R. M. 7618:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bermälde Hoopgenstedt lämnade
sin andel i Flereshopp till Carl
Luthman i bytte mot Orrefors
järnbruk i Helleberga socken.

Luthman oppförde en andra stång-
järnshammare 1748, och var äga-
re till Bruket Flereshopp till 1758.
Så övergick järnbruket till 3.

Kunskaner. E. Bröman. — J. Brö-
man. och Axel Bergman. Obs!
Den nya stångjärnshammaren
upprättades till att ärligen smi-
da 600. skeppund stångjärn.
förlam det järn, som beräkna-
des till Hammar-skatten och till
underhåll av behörligt Bruks-
järn. Men efter ett år visade det
sig att ej ens hälften av de

43.)

ACC. N:R. M. 7618:43.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

600. skeppund stångjärn kunnat
smidas på året. (Så blott mot-
gångar.) Ågarna sökte och fick
6. år skattefrihet för sina Ham-
nar till 1758. Så köptes bruk, inne-
ligande järnlager allt i alla an-
en Mr. Brock till ett pris av 54000
saler kopparsmyt; så vart Brock
innehavare av Flereshopp till
inpa 1763. Obs! Så visade det sig
att de senast gångna 10. åren ha-
de kol tillgångarna betydligt
krympt samman. Men enligt
kontrakt mellan vissa gårdar
så skulle bönderna leverera
kol till bruket både från Ma-
desjö och Kristwalla socknar.
Men bönderna fredskades och

44)

ACC. N:R. M. 7618:44.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och Brock väckte rättgång mot
Bränderna. Rätten tillkännagav
att bänderna, vid vite 10. silver-
mynt, ålagit sig både kol-
leverans och malnkörning till
bruket. Men bänderna framhöll
att kolpriserna vara alltför
lägre vid järnbruket än i Skan-
- (Kallmar), så vi köra våra kol
dit. Så ökte Brock kolen på
att dom, sam, sam badde 2.
mil från bruket finga 32. öre
silvermynt på laggill ryssar
12. kanter; dom, sam badde 1 mil
från bruket finga 28. öre på
samma ryss och dom, sam bad-
de 1/2 mil från bruket finga 26. öre
på samma ryss; all i silvermynt.